

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет

Кафедра конституційного,
адміністративного та фінансового права

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Господарське право»

на тему:

„Правовий статус приватного
акціонерного товариства”

Студента 3 курсу ПР - 31 групи
Галузь знань 0304 «Право»
Напрямок підготовки
6.030401 «Правознавство»
Гоцько О.Д.
Керівник: к.ю.н., доц. Вербіцька М.В.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1 Правова природа акціонерних товариств.....	5
1.1 Сутність та ознаки АТ.....	5
1.2 Правовий статус акціонера ПрАТ.....	8
РОЗДІЛ 2 Теоретичні та практичні аспекти управління у ПрАТ.....	12
2.1 Вищий орган управління, його компетенція.....	12
2.2 Виконавчий орган.....	17
2.3 Інші органи управління ПрАТ.....	20
РОЗДІЛ 3 Особливості створення та припинення діяльності ПрАТ.....	26
3.1 Порядок створення та реєстрація.....	26
3.2 Особливості реорганізації АТ.....	31
3.3 Ліквідація АТ.....	35
Висновок.....	37
Список використаних джерел.....	39

ВСТУП

Актуальність теми: Розвиток ринкових відносин, економічні реформи, відмова від адміністративно-командної системи управління економікою створили об'єктивні умови для зародження підприємницької діяльності. Становлення відносин, заснованих на принципах ринкової системи господарювання, вільної конкуренції суб'єктів підприємництва, вимагало відповідного державного регулювання.

Основна роль у процесі регулювання недержавних суб'єктів підприємництва випадає на долю оновленої держави, яка покликана регулювати всю ринкову економіку. Тому саме державне регулювання статусу суб'єктів підприємницької діяльності, вибір державою нових адміністративно-правових форм регулювання, створить стабільне становище для всіх господарюючих суб'єктів.

Одним із актуальних напрямів сучасної політики української держави є дослідження правового статусу господарських товариств взагалі і приватних акціонерних товариств, зокрема. Слід зазначити, що приватні акціонерні товариства досить поширені серед суб'єктів підприємницької діяльності, тому актуальність даного дослідження обумовлюється тим, що чітке закріплення в законодавстві прав та обов'язків акціонерів, механізмів їх реалізації, ефективне застосування засобів забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання та інвесторів (акціонерів) є однією із необхідних передумов функціонування акціонерних товариств, повноцінного та всебічного розвитку економіки української держави.

Для дослідження правового статусу цінними джерелами є праці таких вчених: А. Ю. Бушева, О. М. Вінник, Н. С. Глузь, В. В. Долінської, Т. В. Кашаніної, О. Р. Кибенко, В. В. Колесника, В. К. Мамутова, С. Д. Могилевського, О. І. Онуфрієнка, А. Я. Пилипенка, О. Н. Сиродоевої, О. Ю. Скворцова, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. С. Щербини та інших авторів.

Метою роботи є характеристика правового статусу приватних акціонерних

товариств.

Завданнями є:

- розглянути сутність та ознаки акціонерного товариства;
- проаналізувати правовий статус акціонера у приватному акціонерному товаристві;
- розкрити теоретичні та практичні аспекти управління у приватному акціонерному товаристві;
- охарактеризувати особливості створення та припинення діяльності приватного акціонерного товариства.

Об'єктом дослідження є відносини, що складаються між приватним акціонерним товариством та акціонером з приводу реалізації останнім своїх прав та виконання обов'язків.

Предметом дослідження є нормативно-правові акти, що регулюють зазначені відносини та практика їх застосування.

Для написання курсової роботи мною були використані нормативно-правові акти, а також навчальна та періодична література, що розкриває мету та завдання теми.

Структура та обсяг роботи: Курсова робота складається з трьох взаємопов'язаних між собою розділів, вступу та висновків. В кінці роботи наводиться список використаних джерел. Курсова робота розміщена на 43-х сторінках.

РОЗДІЛ 1. ПРАВОВА ПРИРОДА АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

1.1 Сутність та ознаки АТ

У світовій практиці корпоративне управління здійснюється в основному в акціонерних товариствах. В Україні АТ є однією з найбільш поширених форм господарських товариств. Основна причина такого явища полягає у особливостях приватизаційних процесів, коли значна частина приватизованих підприємств набула форм акціонерних товариств [10, с. 57].

Правовим фундаментом для створення та діяльності АТ є Господарський Кодекс України (далі ГК України), Цивільний Кодекс України (далі ЦК України), Закони України «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства», інші нормативно-правові акти.

Згідно із ч. 2 ст. 80 ГК України акціонерним товариством (далі АТ) є господарське товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій [1].

Відповідно до ч. 1 ст. 32 ЗУ «Про акціонерні товариства» АТ - господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями [2].

Характерними ознаками АТ можна назвати наступне:

- діє на підставі статуту. Засновницький договір не вважається установчим документом АТ і він діє лише до дати реєстрації державною комісією з цінних паперів та фондового ринку звітів про здійснення закритого розміщення акцій;

- Несе відповідальність лише майном товариства, що належить такому на праві власності;

- акціонери не несуть додаткової майнової відповідальності, якщо вони повністю сплатили свої частки;

- акціонери зобов'язані брати майнову участь в акціонерних товариствах та не зобов'язані робити це персонально;

- мінімальна сума статутного капіталу товариства повинна становити не менше суми рівнозначної 1250 мінімальним заробітним платам, резервний капітал поповнюється за рахунок щорічних відрахувань і не повинен бути меншим 15% від статутного капіталу;

- корпоративний характер управління і відповідна система органів: вищий орган - загальні збори акціонерів; виконавчий - правління, контрольні - ревізійна комісія (за фінансово-господарською діяльністю АТ), наглядова рада (за діяльністю правління);

- управління акціонерами у товаристві залежить від кількості акцій, що їм належать;

- Збори акціонерів є правомочними лише у випадку реєстрації акціонерів, акції яких сукупно становлять 60% акцій товариства;

- акціонери можуть залучати значних інвесторів на правах власників привілейованих акцій;

- повноваження акціонерів визначається в залежності від типу акцій (прості або привілейовані), що належать їм на праві власності;

- у статутному фонді АТ лише двадцять п'ять відсотків можуть бути відведені привілейованим акціям від загальної кількості;

- акціонер може вийти з АТ лише шляхом відчуження акцій [5, с. 61].

Загалом позитивними рисами АТ є:

- обмежується економічний ризик для окремих учасників;

- підвищується підприємницька активність та об'єднуються різні економічні можливості - капітали, вміння, знання та ідеї;

- зменшується можливість вилучення капіталів (паїв, часток) з товариства;

- власність учасників акціонерного товариства та власність самого АТ відокремлюється;

- залежність частки АТ від частки його окремих учасників зменшується;

- зростає професійний рівень учасників корпоративних відносин, особливо

менеджменту.

До негативних рис АТ можна віднести:

- виникнення фіктивного капіталу, який часто функціонує відірвано від реального капіталу;
- дрібні акціонери практично обмежені у здійсненні контролю за діяльністю товариства;
- ймовірність здійснення різного роду спекуляцій;
- система управління складніша у порівнянні з іншими формами підприємств [10, с. 57].

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про акціонерні товариства» АТ за типом поділяються на:

1. Публічні АТ.
2. Приватні АТ (далі ПрАТ) [2].

Детальніше розглянемо характерні риси ПрАТ:

- Учасники ПрАТ за своїм кількісним складом не можуть перевищувати ста осіб;
- товариство може здійснювати тільки закрите (приватне) розміщення акцій;
- учасники ПрАТ володіють переважним правом на купівлю акцій свого товариства, що пропонуються до продажу третій особі (таке правило не поширюється у разі переходу права власності на цінні папери у випадку спадкування чи правонаступництва);
- якщо акціонер публічного АТ може бути позбавлений переважного права на придбання акцій додаткової емісії, то акціонер приватного АТ таким правом володіє;
- акції ПрАТ не можуть купуватися та/або продаватися на фондовій біржі, за винятком продажу шляхом проведення на біржі аукціону;
- учасники можуть платити за акції не лише у грошовій формі, вони можуть сплатити своє зобов'язання майном, майновими або немайновими правами, при цьому оцінка негрошового внеску здійснюється товариством і інвестором на

власний розсуд, без залучення незалежного експерта;

- статутом акціонерного товариства може встановлюватися ряд питань, що вимагають більшої кількості голосів акціонерів, ніж проста більшість або кваліфікована більшість;

- члени наглядової ради можуть обиратися за принципом пропорційності представництва або шляхом кумулятивного голосування;

- приватне акціонерне товариство зобов'язане оприлюднювати фінансову звітність у Державному реєстрі юридичних осіб, як і кожна юридична особа, та в цей же час не повинне оприлюднювати свою фінансову звітність на фондовому ринку товариство не зобов'язане розкривати свою фінансову звітність на фондовому ринку, хоча зобов'язане оприлюднювати фінансову звітність у Державному реєстрі юридичних осіб, як і будь-яка інша юридична особа, зареєстрована в Україні [10, с. 58].

1.2 Правовий статус акціонера ПрАТ

Акціонерами стають особи, які стали власниками акцій приватного акціонерного товариства. Акціонерами товариства можуть бути фізичні і юридичні особи, а також держава в особі органу, уповноваженого управляти державним майном, або територіальна громада в особі органу, уповноваженого управляти комунальним майном, які є власниками акцій товариства [10, с. 58].

Можливий варіант що власником акціонерного товариства може бути і одна особа у випадку купівлі нею усіх акцій товариства. Дана інформація реєструється і публікується для широкого відома в порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку [2]. Але у цьому випадку єдиним акціонером не може виступати інше підприємницьке товариство, учасником якого є одна особа. Також не можна, щоб у складі АТ були лише юридичні особи, єдиним учасником яких є одна й та ж особа [7, с. 257].

Розглянемо права та обов'язки акціонерів. Зокрема, кожною простою акцією АТ акціонеру надаються рівні права, а саме:

- брати участь в керуванні АТ;
- одержувати передбачених статутом доходів;
- отримати частку свого майна у випадку ліквідації АТ;
- отримувати інформацію про господарську та фінансову діяльність АТ.

Особливістю АТ є також те, що одна акція товариства дорівнює одному голосу акціонера на загальних зборах, крім випадків проведення кумулятивного голосування. Законодавством можуть передбачатися і інші права. Акціонерам - власникам привілейованих акцій, надається також однакова сукупність прав. Статут АТ визначає права, якими володіють акціонери-власники різного класу акцій, наприклад визначається:

- обсяг і періодичність виплати дивідендів;
- періодичність виплат у випадку ліквідації АТ;
- випадки та умови конвертації привілейованих акцій цього класу у привілейовані акції іншого класу, прості акції або інші цінні папери;
- порядок отримання інформації [11, с. 78].

Законом також передбачено, що власники привілейованих акцій володіють правом голосу на загальних зборах такого кола питань:

- ліквідацію акціонерного товариства, що спричиняє перетворення привілейованих акцій певного класу у привілейовані акції іншого класу, прості акції або інші цінні папери;
- внесення змін до статуту АТ, що в певній мірі обмежують права акціонерів;
- внесення змін до статуту АТ, щодо позиціонування нового класу привілейованих акцій, володільці яких матимуть виключне право щодо одержання дивідендів чи грошових виплат у випадку припинення діяльності АТ, або щодо збільшення обсягу прав акціонерів - власників розміщених класів привілейованих акцій, які мають перевагу щодо черговості отримання дивідендів чи виплат у разі ліквідації АТ;
- зменшення статутного капіталу АТ [2].

Акціонери мають такі обов'язки:

- додержуватися статуту, а також інших документів товариства;
- реалізовувати прийняті загальними зборами або іншими органами АТ рішення;
- сумлінно здійснювати свої обов'язки різного характеру (тут же й зобов'язання майнового характеру) перед АТ;
- здійснювати оплату акцій на передбачених статутом умовах та у відповідному порядку;
- не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність товариства.

Акціонери можуть нести і інші зобов'язання, передбачені діючим законодавством України [11, с. 78].

Закон України «Про акціонерні товариства» у ст. 7 передбачив особливий порядок відчуження акцій для ПрАТ. Статутом ПрАТ може передбачатися виключне право акціонерів цього товариства на купівлю акцій даного АТ, що пропонуються їх власником до відчуження третій особі. Порядок реалізації такого права акціонерів на купівлю акцій ПрАТ встановлюється статутом такого ПрАТ.

Також акціонери ПрАТ мають виключне право на купівлю акцій, що виставлені на продаж іншими учасниками такого товариства, за умовами та цінами, що пропонуються третій особі, у пропорції до кількості акцій, що належать на прві власності кожному акціонеру. Таке право потрібно реалізувати до спливу двох місяців з моменту одержання товариством інформації (у вигляді повідомлення) акціонера про намір продажу акцій, якщо інший (коротший) термін не передбачається статутом.

Строком реалізації свого переважного права не може бути термін менший, ніж двадцять днів з моменту одержання товариством належного повідомлення. Строк переважного права може припинитися лише, якщо усі акціонери товариства напишуть відмову про реалізацію свого переважного права на придбання акцій. У такому випадку акціонери повинні до спливу строку надати відповідному органу товариства свої письмові заяви. Якщо акціонер ПрАТ хоче

продати свої акції третій особі, то він повинен у письмовому вигляді проінформувати про це інших акціонерів, вказавши при цьому ціну та умови продажу акцій. Товариство бере на себе відповідальність щодо інформування акціонерів про такі дії. Отримавши письмову заяву від акціонера, який має намір продати свої акції третій особі, товариство повинне протягом двох робочих днів направити копії повідомлення всім іншим акціонерам товариства. Матеріально це організовується за кошти акціонера, який бажає продати акції. У разі, якщо акціонери ПрАТ не скористаються своїм виключним правом на придбання акцій, які пропонуються, протягом передбаченого строку, акції можуть бути продані третій особі за тими ж умовами, що й для акціонерів. Якщо не було дотримано всієї процедури і переважне право учасника товариства порушене, то він має право на проотязі двох місяців, з того моменту, коли йому стало відомо або мало стати відомо про таке порушення, ставити вимоги у судовому порядку щодо відновлення свого переважного права та переведення на нього прав та обов'язків покупця акцій. Уступка зазначеного переважного права іншим особам не допускається.

Варто зазначити, що переважне право акціонерів ПрАТ не застосовується щодо цінних паперів цього товариства у випадку їх спадкування чи правонаступництва.

Також переважне право акціонерів на купівлю власних випущених в обіг цінних паперів, що пропонуються до продажу третім особам, не допускається. Може виникнути право стягнення на акції товариства у зв'язку з їх заставою, в такому випадку відчуження таких цінних паперів здійснюється з дотриманням переважного права акціонерів на придбання цих акцій [2].

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ У ПРАТ

2.1 Вищий орган управління, його компетенція

Вищим органом АТ є загальні збори. Акціонерне товариство щорічно скликає загальні збори, які повинні бути проведені не пізніше тридцятого квітня наступного за звітним роком.

Товариством можуть проводитися і інші загальні збори, крім річних, які мають статус - позачергових.

За матеріальну сторону проведення загальних зборів відповідає товариство. Якщо акціонер має намір провести позачергові збори - він оплачує усі витрати, які йдуть на організацію, підготовку та проведення таких зборів [13, с. 21].

Відповідно до ст. 33 Закону України «Про акціонерні товариства» загальні збори можуть вирішувати будь-які питання діяльності АТ.

Зазвичай загальним зборам надаються виключні питання, які вони мають право вирішувати, а саме:

- формулювання головних напрямків діяльності АТ;
- внесення змін до статуту товариства;
- вирішення питань про скасування викуплених акцій;
- вирішення питань про зміну форми товариства;
- вирішення питань про розміщення акцій;
- затвердження рішення про розміщення цінних паперів, які можуть бути конвертовані в акції;
- вирішення питань про збільшення статутного капіталу товариства;
- прийняття рішення про зменшення статутного капіталу товариства;
- вирішення питань про дроблення або консолідацію акцій;
- вирішення питань щодо затвердження пунктів про загальні збори, наглядову раду, виконавчий орган та ревізійну комісію (ревізора) товариства, а також внесення змін до них;

- вирішення питань щодо надання винагороди членам наглядової ради акціонерного товариства (вимоги встановлені Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, крім встановлених вимог Національним банком України щодо винагороди членів наглядової ради акціонерного товариства - банку);

- затвердження річного звіту товариства;

- перегляд результатів звіту наглядової ради та затвердження моментів за результатами проведеного розгляду;

- перегляд звіту виконавчого органу та затвердження заходів за результатами його розгляду, крім випадку віднесення статутом АТ питання про призначення та звільнення голови та членів виконавчого органу до виключної компетенції наглядової ради;

- розгляд висновків зовнішнього аудиту та затвердження заходів за результатами його розгляду;

- розподіл прибутку і збитків АТ;

- прийняття рішення про викуп АТ акцій, крім випадків коли товариство повинно це здійснити в обов'язковому порядку;

- затвердження рішення про незастосування виключного права акціонера на купівлю акцій додаткових цінних паперів у процесі їх розміщення;

- прийняття рішення щодо затвердження розмірів річних виплат з врахуванням вимог, передбачених законодавством;

- приймаються рішення щодо порядку проведення та організації загальних зборів;

- обирають осіб які займатимуть посади членів наглядової ради, затверджують умови цивільно-правових договорів, трудових договорів (контрактів), що будуть з ними укладатися, встановлюють розміри їх винагороди, обрають особу, яка буде відповідальна за підписання контрактів з членами наглядової ради;

- затверджують положення про зупинення повноважень членів наглядової ради;

- обираються члени ревізійної комісії або ревізора, затверджуються їхні повноваження та питання у разі дострокового припинення їх повноважень;
- затверджують звіти та висновки ревізора або ревізійної комісії;
- обирають членів лічильної комісії, та затверджують їхні повноваження;
- вирішуються питання про надання або ненадання згоди на вчинення значного правочину;

- прийняття рішення про виділ та припинення АТ, крім випадку, передбаченого ч. 4 статті 84 цього Закону, про ліквідацію товариства, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку та строків ліквідації, порядку розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, і затвердження ліквідаційного балансу;

- за результатами звітів, перевірок, приймають відповідні рішення;
- затверджують принципи керування акціонерним товариством;
- обирають комісію з припинення акціонерного товариства;
- також вирішують ряд інших питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів.

Загальні збори не можуть передати будь-якому іншому органу розгляд питань, що належать до компетенції розгляду загальними зборами [2].

Учасниками загальних зборів є акціонери, які мають право брати участь у таких зборах і пройшли реєстрацію у відповідному порядку або ж їх представники. акціонер має право запросити на загальні збори незалежного аудитора (аудиторської фірми) товариства та посадові особи товариства незалежно від володіння ними акціями цього товариства, представник органу, який відповідно до статуту представляє права та інтереси трудового колективу [7, с. 260].

Про проведення загальних зборів акціонерам повинно бути надіслано письмове повідомлення про таке проведення, яке повинно містити пункти щодо організації та регламенту проведення зборів. Дата не може бути встановлена за день до проведення загальних зборів і не може бути прийнята швидше, ніж за шістдесят днів да таких зборів.

АТ додатково надсилає відповідне повідомлення та регламент проведення зборів фондовій біржі, що розміщає і здійснює продаж цінних паперів такого товариства, а також акціонерне товариство повинно за місяць до загальних зборів на розмістити на своєму офіційному сайті таку ж інформацію.

Також акціонерне товариство повинно розмістити дату проведення загальних зборів у загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів або через особу, яка провадить діяльність з оприлюднення регульованої інформації від імені учасників фондового ринку [18, с. 97].

Кожен акціонер володіє правом внесення пропозицій щодо питань, включених до порядку денного. Акціонер може внести пропозицію не пізніше ніж за двадцять днів дня проведення зборів, а щодо висування кандидатів до обрання членів органів товариства - не пізніше семи днів до дня проведення таких зборів. Товариство на пізніше ніж за десять днів до дня проведення загальних зборів повинно повідомити акціонерів, про зміни у порядку денному, якщо такі існують [13, с. 21].

На загальних зборах акціонера можуть представляти: фізична особа або уповноважена особа юридичної особи, а також уповноважена особа держави чи територіальної громади. Акціонер може призначити свого представника як на певний строк, так і на одноразове виконання обов'язків акціонера. Акціонер може замінити свого представника, повідомвши про це виконавчий орган АТ.

Довіреність на право участі та голосування на загальних зборах може посвідчуватися реєстратором, депозитарієм, зберігачем, нотаріусом та іншими посадовими особами, які вчиняють нотаріальні дії, чи в іншому передбаченому законодавством порядку.

Довіреність може містити завдання, які повинен виконати представник акціонера. Тобто у такому документі конкретно зазначається як і за що довірений повинен віддати свій голос. Якщо ж довіреність не містить такого положення, то довірена особа виконує покладене на її завдання, керуючись власним розсудом.

Представляти інтереси акціонера може не лише одна особа. Наприклад,

акціонер, маючи декілька голосів (пропорційно до кількості акцій) може розділити свої голоси між декількома особами. При цьому, те, що акціонер залучив до загальних зборів своїх представників, не вилучає його права на те, що сам акціонер теж може бути присутнім на зборах та голосувати.[2].

Порядок проведення загальних зборів АТ встановлюється Законом, статутом товариства та рішенням загальних зборів. Законодавством також передбачено, що загальні збори не можуть розпочатися раніше передбаченої дати та часу. Перед проведенням зборів проводиться реєстрація учасників (акціонерів та їх представників), на основі переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах. Реєстрацію проводить реєстраційна комісія, яка призначається наглядовою радою, а в разі скликання позачергових загальних зборів на вимогу акціонерів - акціонерами, які цього вимагають. Хід загальних зборів може фіксуватися технічними засобами.

Для того, щоб загальні збори були правосильними, учасники зборів повинні бути власниками не менш як п'ятдесяти відсотків акцій такого товариства для ухвалення рішень з порядку денного [16, с. 82].

Порядок прийняття рішення загальними зборами визначається ст. 42 Законом України «Про акціонерні товариства». Зокрема, один голос акціонера дорівнює одній голосуючій акції для вирішення кожного з питань, винесених на голосування, крім проведення кумулятивного голосування.

Рішення загальних зборів приймається простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з цього питання акцій. Статутом приватного товариства може встановлюватися більша кількість голосів акціонерів, необхідних для прийняття рішень з питань порядку денного, крім питань:

- про дострокове припинення повноважень посадових осіб органів товариства;
- про звернення з позовом до посадових осіб органів товариства стосовно відшкодування збитків, завданих товариству;
- про звернення з позовом у разі недотримання вимог Закону України «Про

акціонерні товариства» при вчиненні значного правочину.

Обрання членів органу товариства здійснюється в порядку кумулятивного голосування. При обранні членів органу АТ кумулятивним голосуванням голосування проводиться щодо всіх кандидатів одночасно. Обраними вважаються ті кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів.

Слід зазначити, що рішення щодо певного кола питань, можуть прийматися лише за участі 75% голосуючих акцій, тобто тьома чвертями голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з відповідного питання акцій. Учасники товариства у статуті також можуть передбачити коло питань, які потребують і більшої кількості голосуючих голосів [2].

2.2 Виконавчий орган

Виконавчий орган АТ здійснює управління поточною діяльністю товариства. До його компетенції належить вирішення всіх питань, пов'язаних з керівництвом поточною діяльністю товариства, крім питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів та наглядової ради.

Виконавчий орган АТ підзвітний загальним зборам і наглядовій раді, а також організовує виконання їх рішень і настанов. Виконавчий орган діє в інтересах та від імені АТ у межах, що встановлені статутом АТ і законом.

Виконавчий орган АТ може бути колегіальним (правління, дирекція) або одноосібним (директор, генеральний директор).

Членом виконавчого органу АТ може бути будь-яка фізична особа, яка має повну цивільну дієздатність і не є членом наглядової ради чи ревізійної комісії цього товариства [2].

Якщо посадові особи звернуться за інформацією про діяльність товариства, виконавчий орган повинен таку інформацію їм надати.

Особи ж, отримавши доступ до такої інформації, в свою чергу, несуть відповідальність за її використання та поширення. Розглянемо особливості

діяльності колегіального та одноособового виконавчого органу АТ.

Отож, що стосується колегіального виконавчого органу, то його кількісний склад та порядок призначення членів визначаються статутом товариства. У статуті товариства передбачаються умови, принципи діяльності виконавчого органу, порядок скликання та інші умови необхідні для нормального функціонування. Будь-який член може висунути вимогу про проведення колегіального засідання органу і внести на порядок денний доповнення до кола питань, що відносяться до компетенції такого органу. Члени наглядової ради, а також представник профспілкового або іншого уповноваженого трудовим колективом органу, який підписав колективний договір від імені трудового колективу, мають право бути присутніми на засіданнях колегіального виконавчого органу. Статутом може бути надано право іншим особам бути присутніми на засіданні колегіального виконавчого органу.

Засідання регламентовано записується в протокол., який підписується головуєчим та на вимогу надається члену колегіального виконавчого органу, члену наглядової ради або представнику профспілкового чи іншого уповноваженого трудовим колективом органу, який підписав колективний договір від імені трудового колективу. Статутом може бути передбачено, що ознайомитися з протоколом можуть й інші особи, не зазначені вище.

Наглядова рада товариства обирають голову виконавчого органу, якщо інше не передбачено статутом товариства.

До основних обов'язків голови відноситься: організація роботи, скликання засідань, голова має право без довіреності від товариства діяти від імені такого АТ, вчиняти різного роду правочини, що не суперечать політиці і засадам діяльності такого АТ, видавати накази та давати розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками товариства. У разі неможливості виконання головою колегіального виконавчого органу своїх повноважень за рішенням цього органу його повноваження здійснює один із членів колегіального виконавчого органу, якщо інше не передбачено статутом або положенням про виконавчий орган АТ. Інші особи можуть діяти від імені товариства у порядку

представництва, передбаченому Цивільним кодексом України [2].

Без довіреності вчиняє різні правочини і представляє інтереси товариства і особа, яка здійснює керівництво одноосібно. Така особа представляє інтереси товариства, вчиняє правочини від імені товариства, видає накази та дає розпорядження, обов'язкові для виконання всіма працівниками товариства. Якщо така особа не може здійснювати з певних вагомих причин свою діяльність, то її роботу виконує призначена керуючим особа, якщо інше не передбачено статутом або положенням про виконавчий орган [13, с. 22].

Діяльність керуючих може припинитися за рішенням наглядової ради або загальними зборами (якщо це передбачено статутом). Підстави припинення повноважень голови та/або члена виконавчого органу встановлюються законом, статутом товариства, а також контрактом, укладеним з головою та/або членом виконавчого органу.

У разі, якщо відповідно до статуту товариства обрання та припинення повноважень голови колегіального виконавчого органу (особи, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу) віднесено до компетенції загальних зборів, наглядова рада має право відсторонити від виконання повноважень голову колегіального виконавчого органу (особу, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу), дії або бездіяльність якого порушують права акціонерів чи самого товариства, до вирішення загальними зборами питання про припинення його повноважень.

У такому випадку наглядова рада призначає особу, яка буде тимчасово виконувати завдання голови колегіального виконавчого органу або особи, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу та скликати позачергові загальні збори.

Якщо особу було відсторонено від виконання своїх функцій, то наглядова рада протягом десяти днів з моменту ухвалення відповідного рішення оголошує про проведення загальних зборів товариства, де повинно вирішитися питання про вибори на голову виконавчого органу товариства [2].

2.3 Інші органи управління ПрАТ

В АТ, з метою захисту прав акціонерів товариства, а також контролю та регулюванні діяльності виконавчого органу, створюється Наглядова рада. Варто зауважити, в приватних АТ з кількістю акціонерів 10 і більше осіб створення наглядової ради є обов'язковим. У разі якщо в приватному АТ кількість акціонерів становить 10 і більше осіб і всі акціонери є афілійованими один до одного, створення наглядової ради є необов'язковим. А у разі відсутності наглядової ради її повноваження здійснюються загальними зборами [17, с. 248].

Член наглядової ради повинен виконувати свої обов'язки особисто і не може передавати власні повноваження іншій особі. У приватному АК ця норма визначається статутом такого товариства або положенням про наглядову раду, або положенням про винагороду членів наглядової ради [15, с. 55].

Законодавець у ч. 2 ст. 52 Закону України «Про акціонерні товариства» закріпив виключну компетенцію наглядової ради:

- затвердження внутрішніх положень, якими регулюється діяльність товариства, крім тих, що віднесені до виключної компетенції загальних зборів цим Законом, та тих, що рішенням наглядової ради передані для затвердження виконавчому органу;

- затвердження положення про винагороду членів виконавчого органу АТ, вимоги до якого встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, крім вимог до положення про винагороду членів виконавчого органу АТ - банку, які встановлюються Національним банком України;

- затвердження звіту про винагороду членів виконавчого органу АТ, вимоги до якого встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, крім вимог до звіту про винагороду членів виконавчого органу АТ - банку, які встановлюються Національним банком України;

- підготовка порядку денного загальних зборів, прийняття рішення про дату їх проведення та про включення пропозицій до порядку денного, крім скликання акціонерами позачергових загальних зборів;

- формування тимчасової лічильної комісії у разі скликання загальних зборів наглядовою радою, якщо інше не встановлено статутом товариства;
- затвердження форми і тексту бюлетеня для голосування;
- прийняття рішення про проведення чергових або позачергових загальних зборів відповідно до статуту товариства та у випадках, встановлених цим Законом;
- прийняття рішення про продаж раніше викуплених товариством акцій;
- прийняття рішення про розміщення товариством інших цінних паперів, крім акцій;
- прийняття рішення про викуп розміщених АТ інших, крім акцій, цінних паперів;
- затвердження ринкової вартості майна у випадках, передбачених цим Законом;
- обрання та припинення повноважень голови і членів виконавчого органу;
- затвердження умов контрактів, які укладатимуться з членами виконавчого органу, встановлення розміру їх винагороди;
- прийняття рішення про відсторонення голови або члена виконавчого органу від здійснення повноважень та обрання особи, яка тимчасово здійснюватиме повноваження голови виконавчого органу;
- обрання та припинення повноважень голови і членів інших органів товариства;
- призначення і звільнення керівника підрозділу внутрішнього аудиту (внутрішнього аудитора);
- затвердження умов трудових договорів, що укладаються з працівниками підрозділу внутрішнього аудиту (з внутрішнім аудитором), встановлення розміру їхньої винагороди, у тому числі заохочувальних та компенсаційних виплат;
- здійснення контролю за своєчасністю надання (опублікування) товариством достовірної інформації про його діяльність відповідно до законодавства, опублікування товариством інформації про принципи (кодекс) корпоративного управління товариства;

- розгляд звіту виконавчого органу та затвердження заходів за результатами його розгляду у разі віднесення статутом товариства питання про призначення та звільнення голови та членів виконавчого органу до виключної компетенції наглядової ради;

- обрання реєстраційної комісії, за винятком випадків, встановлених цим Законом;

- обрання аудитора (аудиторської фірми) АТ для проведення аудиторської перевірки за результатами поточного та/або минулого (минулих) року (років) та визначення умов договору, що укладатиметься з таким аудитором (аудиторською фірмою), встановлення розміру оплати його (її) послуг;

- затвердження рекомендацій загальним зборам за результатами розгляду висновку зовнішнього незалежного аудитора (аудиторської фірми) товариства для прийняття рішення щодо нього;

- визначення дати складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, порядку та строків виплати дивідендів у межах граничного строку;

- визначення дати складення переліку акціонерів, які мають бути повідомлені про проведення загальних зборів та мають право на участь у них;

- вирішення питань про участь товариства у промислово-фінансових групах та інших об'єднаннях;

- вирішення питань про створення та/або участь в будь-яких юридичних особах, їх реорганізацію та ліквідацію;

- вирішення питань про створення, реорганізацію та/або ліквідацію структурних та/або відокремлених підрозділів товариства;

- визначення ймовірності визнання товариства неплатоспроможним внаслідок прийняття ним на себе зобов'язань або їх виконання, у тому числі внаслідок виплати дивідендів або викупу акцій;

- прийняття рішення про обрання оцінювача майна товариства та затвердження умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг;

- прийняття рішення про обрання (заміну) депозитарної установи, яка надає

АТ додаткові послуги, затвердження умов договору, що укладатиметься з нею, встановлення розміру оплати її послуг;

- надсилання оферти акціонерам відповідно до ст. 65-65-1 цього Закону;
- вирішення інших питань, що належать до виключної компетенції наглядової ради згідно із статутом акціонерного товариства [2].

Варто зазначити, що законодавець передбачив деякі особливості щодо обрання та представництва членів наглядової ради у ПрАТ.

Члени наглядової ради акціонерного товариства обираються акціонерами під час проведення загальних зборів товариства на строк не більший ніж три роки. Проте статутом приватного АТ може бути передбачено інший строк повноважень наглядової ради, але такий строк не може перевищувати три роки. Особи, обрані членами наглядової ради, можуть переобиратися необмежену кількість разів. Членом наглядової ради АТ може бути лише фізична особа. Член наглядової ради не може бути одночасно членом виконавчого органу та/або членом ревізійної комісії (ревізором) цього товариства.

Повноваження члена наглядової ради дійсні з моменту його обрання загальними зборами. У разі заміни члена наглядової ради - представника акціонера повноваження відкликаною члена наглядової ради припиняються, а новий член наглядової ради набуває повноважень з моменту отримання АТ письмового повідомлення від акціонера (акціонерів), представником якого є відповідний член наглядової ради.

Обрання членів наглядової ради приватного АТ здійснюється шляхом кумулятивного голосування, якщо інший спосіб не встановлений статутом [18, с. 100].

З числа членів наглядової ради обирається голова. Для його обрання достатньо простої більшості голосів. Голова наглядової ради організовує її роботу, скликає засідання наглядової ради та головує на них, відкриває загальні збори, організовує обрання секретаря загальних зборів, якщо інше не передбачено статутом АТ, здійснює інші повноваження, передбачені статутом та положенням про наглядову раду.

Засідання наглядової ради є правомочним, якщо в ньому бере участь більше половини її складу. Статутом товариства може встановлюватися більша кількість членів наглядової ради, необхідна для визнання її засідань правомочними. Рішення наглядової ради приймається простою більшістю голосів її членів.

Наглядова рада АТ може утворювати постійні чи тимчасові комітети з числа її членів для вивчення і підготовки питань, що належать до компетенції наглядової ради [8, с. 64].

Для проведення перевірки фінансово-господарської діяльності приватного АТ загальні збори можуть обирати ревізійну комісію (ревізора). В приватних АТ з кількістю акціонерів, що не перевищує 100 осіб, може запроваджуватися посада ревізора або обиратися ревізійна комісія, а в товариствах з кількістю акціонерів більше 100 осіб може обиратися лише ревізійна комісія. Члени ревізійної комісії в АТ обираються виключно шляхом кумулятивного голосування з числа фізичних осіб, які мають повну цивільну дієздатність, та/або з числа юридичних осіб - акціонерів. Голова ревізійної комісії обирається членами ревізійної комісії з їх числа простою більшістю голосів від кількісного складу ревізійної комісії, якщо інше не передбачено статутом товариства. Статутом АТ можуть бути передбачені додаткові вимоги щодо обрання ревізійної комісії (ревізора), кількісного складу ревізійної комісії, порядку її діяльності, а також додаткові повноваження (компетенція) ревізійної комісії (ревізора).

Відповідно до ч. 2 ст. 73 Закону України «Про акціонерні товариства» не можуть бути членами ревізійної комісії (ревізором):

- член наглядової ради;
- член виконавчого органу;
- корпоративний секретар;
- особа, яка не має повної цивільної дієздатності;
- члени інших органів товариства.

Члени ревізійної комісії (ревізор) не можуть входити до складу лічильної комісії товариства.

Права та обов'язки членів ревізійної комісії (ревізора) визначаються Законом, іншими актами законодавства, статутом, а також договором, що укладається з кожним членом ревізійної комісії (ревізором). Зокрема, ревізійна комісія (ревізор) має право вносити пропозиції до порядку денного загальних зборів та вимагати скликання позачергових загальних зборів. Члени ревізійної комісії (ревізор) мають право бути присутніми на загальних зборах та брати участь в обговоренні питань порядку денного з правом дорадчого голосу. Члени ревізійної комісії (ревізор) мають право брати участь у засіданнях наглядової ради та виконавчого органу у випадках, передбачених Законом, статутом або внутрішніми положеннями товариства [2].

Слід зазначити, що ревізійна комісія (ревізор) проводить перевірку фінансово-господарської діяльності АТ за результатами фінансового року, якщо інше не передбачено статутом товариства. Виконавчий орган забезпечує членам ревізійної комісії (ревізору) доступ до інформації в межах, передбачених статутом або положенням про ревізійну комісію.

За підсумками перевірки фінансово-господарської діяльності АТ за результатами фінансового року ревізійна комісія (ревізор) готує висновок, в якому міститься інформація про:

- підтвердження достовірності та повноти даних фінансової звітності за відповідний період;
- факти порушення законодавства під час провадження фінансово-господарської діяльності, а також встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та подання звітності.

Ревізійна комісія (ревізор) може проводити спеціальні перевірки фінансово-господарської діяльності АТ. Така перевірка проводиться з ініціативи ревізійної комісії (ревізора), за рішенням загальних зборів, наглядової ради, виконавчого органу або на вимогу акціонерів (акціонера), які (який) на момент подання вимоги сукупно є власниками (власником) більше 10 відсотків простих акцій товариства [4, с. 369].

РОЗДІЛ ЗОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ

3.1 Порядок створення та реєстрація

Акціонерне товариство може створитися у результаті заснування або злиття, поділу, виділу чи перетворення підприємницьких товариств, державних, комунальних та інших підприємств у АТ. При створенні товариство не має часових рамок та обмежень, але і це може передбачатися статутом товариства. Воно вважається створеним і набуває прав юридичної особи з дати його державної реєстрації в установленому законодавством порядку.

Повне найменування АТ українською мовою повинне містити назву його типу (публічне чи приватне) і організаційно-правової форми (АТ). Також АТ може мати скорочену назву.

Товариство може належати і одній особі, якщо така купила усі акції товариства. Така інформація підлягає реєстрації і публікується, у порядку встановленому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Засновниками АТ визнаються держава в особі органу, уповноваженого управляти державним майном, територіальна громада в особі органу, уповноваженого управляти комунальним майном, а також фізичні та/або юридичні особи, що прийняли рішення про його заснування.

Засновниками АТ також можуть бути одна, дві чи більше осіб.

Засновники можуть укласти між собою засновницький договір, де вказуватиметься:

- процес організації спільної діяльності щодо створення АТ;
- різні види акцій різного класу, які купуватимуться кожним засновником;
- номінальна вартість і вартість придбання цих акцій;
- терміни і форма оплати вартості акцій;
- термін дії договору.

Варто пам'ятати, що засновницький договір діє лише до моменту реєстрації

Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку звітів про результати закритого розміщення акцій, після цього ж засновники повинні затвердити установчий документ товариства. Якщо усі акції товариства належать одній особі, то засновницький договір вона не укладає.

Для створення АТ засновники повинні:

- провести закрите (приватне) розміщення його акцій;
- провести установчі збори;
- здійснити державну реєстрацію АТ.

Учасники АТ можуть розмістити акції лише у закритому доступі шляхом приватного розміщення. Публічне дозволяється в тому випадку, коли учасники отримали свідоцтво про реєстрацію першого випуску акцій [14, с. 41-42].

Відповідно до ч. 5 ст. 9 Закону України «Про акціонерні товариства» створення АТ здійснюється за такими етапами:

1. Учасниками АТ приймається рішення про створення акціонерного товариства та про закрите розміщення акцій;
2. Учасники повинні подати заяву та усі документи, необхідні для реєстрації, до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку;
3. Національна комісія реєструє таке товариство і надає свідоцтво про те, що випуск акцій таким товариством зареєстровано;
4. акціям присвоюється міжнародний ідентифікаційний номер цінних паперів;
5. Учасники укладають договір про обслуговування щодо випуску цінних паперів з Центральним депозитарієм;
6. Учасники у закритому форматі розміщують акції серед засновників товариства;
7. Засновники оплачують повну вартість цінних паперів;
8. Учасники затверджують результати закритого розміщення акцій серед засновників цього ж товариства, а також приймають і інші рішення, передбачені законом;
9. Органи державної реєстрації реєструють товариство;

10. Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку подається звіт про результати закритого (приватного) розміщення акцій;
11. Національна комісія такий звіт реєструє;
12. Товариство отримує свідоцтво про те, що емісія підтверджена;
13. Засновникам видаються документи, що підтверджують належність їм акцій такого товариства.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку може не зареєструвати товариство на випуск акцій, якщо учасниками товариства вчиняються різного роду дії, що не відповідають вимогам щодо процедури створення товариства. В такому випадку Національна комісія звертається до суду з позовом про ліквідацію АТ.

Якщо товариство засновує одна особа, вона приймає усі рішення, які зазвичай приймаються зборами засновників, самостійно і оформляє акт про бажання заснувати акціонерне товариство. В такому випадку, коли засновником є одна особа, її підпис при рішенні про намір заснувати товариство підлягає нотаріальному засвідченню [2].

Необхідно зазначити, що оплата вартості акцій, що розміщуються під час заснування АТ, може здійснюватися грошовими коштами, цінними паперами (крім боргових емісійних цінних паперів, емітентом яких є засновник, та векселів), майном і майновими правами, нематеріальними активами, що мають грошову оцінку. Існує номінальна вартість такого майна і вона не може бути нижчою при оплаті за таке майно. Ціна майна повинна відповідати ринковій вартості цього майна.

Усі учасники повинні у повному розмірі оплатити усю вартість куплених акцій до моменту затвердження результатів розміщення першого випуску акцій. Товариство вважатиметься не заснованим, якщо учасники не проплатили усю вартість куплених ними акцій. До отримання товариством коштів за акції у розмірі хоча б п'ятдесяти відсотків, товариство не може здійснювати операції, не пов'язані з його заснуванням.

Поки не відбулася реєстрація звітів про результати розміщення акцій

засновник володіє усіма правами, що передбачені акціями, крім права їх відчужувати та обтяжувати зобов'язаннями. Засновнику видається документ, про право власності на акції у такому товаристві протягом десяти робочих днів з моменту отримання товариством свідоцтва про державну реєстрацію випуску акцій [9, с. 375].

Установчі збори АТ мають бути проведені протягом 3 місяців з моменту повної оплати акцій учасниками. Засновник володіючи акціями має право голосу на установчих зборах, кількість акцій дорівнює кількості голосів.

На установчих зборах АТ вирішуються питання про:

- створення товариства;
- затверджується оцінки майна, що вноситься засновниками в рахунок оплати акцій товариства;
- затверджується статут товариства;
- утворюються органи акціонерного товариства;
- представники уповноважуються на здійснення подальшої діяльності щодо утворення товариства;
- обираються члени наглядової ради, голови колегіального виконавчого органу товариства (особи, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу товариства), членів ревізійної комісії (ревізора);
- затвердження результатів розміщення акцій;
- обрання лічильної комісії;
- вчинення інших дій, необхідних для створення товариства.

Слід зазначити, що рішення щодо заснування товариства, затвердження оцінки майна, що вноситься засновниками в рахунок оплати акцій товариства, а також затвердження статуту товариства, вважаються підтвердженими, якщо усі учасники товариства за таке рішення проголосували. Щодо інших питань рішення приймаються простою більшістю голосів засновників, якщо інше не передбачено засновницьким договором.

Якщо засновником є одна особа таке рішення приймається нею самостійно, а підпис на документі про намір створення товариства засвідчується нотаріусом.

Якщо у процесі голосування виявлено, що не усі засновники товариства підтверджують намір створення такого АТ, в такому випадку це є відмовою учасників від такого створення і протягом двадцяти робочих днів учасникам повертаються їхні внески, що були внесені ними за рахунок оплати акцій.

Засновники АТ несуть солідарну відповідальність за пов'язаними з його заснуванням зобов'язаннями, що виникли до його державної реєстрації [2].

Установчим документом АТ є його статут.

Статут АТ повинен містити відомості про:

- повне та скорочене найменування товариства українською мовою;
- тип товариства;
- розмір статутного капіталу;
- розмір резервного капіталу у разі його формування;
- номінальну вартість і загальну кількість акцій, кількість кожного типу розміщених товариством акцій, у тому числі кількість кожного класу привілейованих акцій у разі розміщення привілейованих акцій, а також наслідки невиконання зобов'язань з викупу акцій;
- розмір виплат за привілейованими акціями кожного класу у випадку їх розміщення товариством;
- умови та порядок конвертації привілейованих акцій певного класу у прості акції такого АТ чи у привілейовані акції іншого класу у випадку розміщення привілейованих акцій;
- права акціонерів - власників привілейованих акцій кожного класу у разі розміщення привілейованих акцій;
- положення про переважні права засновників на купівлю акцій цього акціонерного товариства, що пропонуються їх власником до продажу третій особі, та порядок його реалізації або відсутність такого права;
- способи і процедуру інформування акціонерів про виплату дивідендів;
- умови, порядок та процедуру скликання та проведення загальних зборів;
- компетенцію загальних зборів;
- умови і способи повідомлення акціонерів про проведення загальних зборів

та про зміни у порядку денному загальних зборів;

- склад органів товариства та їх компетенцію, порядок утворення, обрання і відкликання їх членів та прийняття ними рішень, а також порядок зміни складу органів товариства та їх компетенції;

- порядок внесення змін до статуту;

- порядок припинення товариства.

Статутом АТ не може надаватися учасникам товариства більше коло прав чи обов'язків. Така норма існує для випередження скоєння правопорушень, оскільки статут може містити положення, що суперечать законодавству України [14, с. 42-43].

3.2 Особливості реорганізації АТ

АТ припиняється в результаті передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим підприємницьким товариствам - правонаступникам (шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації.

Добровільне припинення АТ здійснюється за рішенням загальних зборів у порядку, передбаченому Законом України «Про господарські товариства», з дотриманням вимог, встановлених Цивільним кодексом України та іншими актами законодавства, а у випадках, передбачених законом - за рішенням суду або відповідних органів влади.

Варто зазначити, що АТ не може одночасно здійснювати злиття, приєднання, поділ, виділ та/або перетворення.

Акції товариства, що перетворюється підлягають конвертації. Порядок конвертації акцій товариства, що припиняється, в акції новоствореного (новостворених) АТ встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Не підлягають конвертації акції товариств, що беруть участь у злитті, приєднанні, поділі, виділі, перетворенні, власниками яких є акціонери, які звернулися до АТ з вимогою про обов'язковий викуп належних їм акцій та які мають таке право [10, с. 61].

Злиття, поділ або перетворення АТ вважається завершеним з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про припинення АТ та про реєстрацію підприємницького товариства- правонаступника (товариств- правонаступників).

Приєднання АТ до іншого АТ вважається завершеним з дати внесення запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців про припинення такого АТ.

Виділ АТ вважається завершеним з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про створення АТ, що виділилося [2].

Наглядова рада кожного АТ, що бере участь у злитті, приєднанні, поділі, виділі або перетворенні, розробляє умови договору про злиття (приєднання) або план поділу (виділу, перетворення).

За поданням наглядової ради загальні збори кожного АТ, що бере участь у злитті, приєднанні, поділі, виділі або перетворенні, вирішують питання про припинення (злиття, приєднання, поділ, виділ або перетворення), а також про затвердження умов договору про злиття (приєднання) або плану поділу (виділу, перетворення), передавального акта (у разі злиття, приєднання та перетворення) або розподільного балансу (у разі поділу та виділу).

Протягом 30 днів з дати прийняття загальними зборами рішення про припинення АТ шляхом поділу, перетворення, а також про виділ, злиття або приєднання товариство зобов'язане письмово повідомити про це кредиторів і опублікувати в офіційному друкованому органі повідомлення про ухвалене рішення. Публічне товариство зобов'язане також повідомити про прийняття такого рішення кожному фондову біржу, на якій воно пройшло процедуру лістингу.

Злиття, приєднання, поділ, виділ або перетворення не можуть бути завершені до задоволення вимог, заявлених кредиторами [11, с. 79].

Розглянемо особливості реорганізації АТ.

Злиттям акціонерних товариств визнається виникнення нового АТ - правонаступника з передачею йому згідно з передавальними актами всіх прав та обов'язків двох або більше акціонерних товариств одночасно з їх припиненням. При злитті товариств усі права та обов'язки кожного з них переходять до

товариства- правонаступника відповідно до передавального акта.

Не підлягають конвертації акції товариств, що припиняються внаслідок злиття, які викуплено товариством-емітентом або власником яких є товариство, що бере участь у злитті разом з товариством-емітентом. Такі акції підлягають анулюванню в порядку, встановленому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Приєднанням АТ визнається припинення АТ (кількох товариств) з передачею ним (ними) згідно з передавальним актом усіх його (їх) прав та обов'язків іншому акціонерному товариству- правонаступнику. АТ може приєднатися лише до іншого АТ.

Не підлягають конвертації акції товариства, що приєднується, які були викуплені цим товариством або власником яких є товариство, до якого здійснюється приєднання, або власником яких є інше товариство, що приєднується. Також не підлягають конвертації акції товариства, до якого здійснюється приєднання, власником яких було товариство, що приєднується. Такі акції підлягають анулюванню.

Поділом АТ визнається припинення АТ з передачею усіх його прав та обов'язків більше ніж одному новому акціонерному товариству- правонаступнику згідно з розподільним балансом. АТ може ділитися лише на акціонерні товариства.

Товариство- правонаступник несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями АТ, діяльність якого припиняється шляхом поділу, що виникли до поділу та перейшли до іншого АТ- правонаступника.

Розміщення акцій товариств- правонаступників повинно здійснюватися із збереженням співвідношення, що було між акціонерами у статутному капіталі АТ, що припинилося шляхом поділу. Кожен акціонер товариства, що припинилося, отримує акції кожного з товариств- правонаступників.

Акції товариства, що припиняється шляхом поділу, викуплені цим товариством не підлягають конвертації та анулюються.

Субсидіарна відповідальність застосовується у випадку, коли в зобов'язанні

беруть участь два боржники, один із яких є основним, а другий - додатковим (субсидіарним). Субсидіарний боржник несе відповідальність перед кредитором додатково до відповідальності основного боржника. Якщо основний боржник відмовився задовольнити вимогу кредитора або кредитор не одержав від нього в розумний строк відповіді на пред'явлену вимогу, кредитор може пред'явити вимогу в повному обсязі до особи, яка несе субсидіарну відповідальність [2].

Виділом АТ визнається створення одного чи кількох акціонерних товариств із передачею йому (їм) згідно з розподільним балансом частини прав та обов'язків АТ, з якого здійснюється виділ, без припинення такого АТ.

З акціонерного товариства може виділитися лише акціонерне товариство. АТ, з якого здійснюється виділ, несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями, які перейшли до товариства, що виділилося, згідно з розподільним балансом. Товариство, що виділилося, несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями, які виникли у товариства, з якого здійснюється виділ, перед виділом, але не перейшли до товариства, що виділилося. Якщо товариств, що виділилися, два чи більше, вони солідарно несуть субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями разом з товариством, з якого здійснено виділ.

Розміщення акцій товариства, що виділилося, здійснюється із збереженням співвідношення, що було між акціонерами в статутному капіталі товариства, з якого здійснено виділ.

Акції товариства, з якого здійснюється виділ, викуплені товариством, не можуть передаватися до складу активів товариства- правонаступника та не підлягають конвертації. Такі акції підлягають анулюванню в порядку, встановленому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку [10, с. 62-63].

Перетворенням АТ визнається зміна його організаційно-правової форми з припиненням та передачею всіх його прав і обов'язків підприємницькому товариству- правонаступнику згідно з передавальним актом. АТ може перетворитися лише на інше господарське товариство або виробничий

кооператив.

Розподіл часток (паїв) підприємницького товариства- правонаступника відбувається із збереженням співвідношення між частками акціонерів у статутному капіталі АТ, що перетворюється.

Не підлягають обміну акції товариства, що перетворюється, викуплені цим товариством, які на дату прийняття рішення про припинення товариства шляхом перетворення не продані та/або не погашені. Такі акції підлягають анулюванню [2].

3.3 Ліквідація АТ

Добровільна ліквідація АТ здійснюється за рішенням загальних зборів, у тому числі у зв'язку із закінченням строку, на який товариство створювалося, або після досягнення мети, з якою воно створювалося, у порядку, передбаченому Цивільним кодексом України та іншими актами законодавства, з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом. Інші підстави та порядок ліквідації товариства визначаються законодавством.

Примусово АТ ліквідується на підставі рішень суду про визнання недійсними установчих документів АТ (невідповідність їх чинному законодавству) [11, с. 80].

Рішення про ліквідацію АТ, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку ліквідації, а також порядку розподілу між акціонерами майна, що залишилося після задоволення вимог кредиторів, вирішують загальні збори АТ, якщо інше не передбачено законом.

З моменту обрання ліквідаційної комісії до неї переходять повноваження наглядової ради та виконавчого органу АТ. Ліквідаційний баланс, складений ліквідаційною комісією, підлягає затвердженню загальними зборами.

Ліквідація АТ вважається завершеною, а товариство таким, що припинилося, з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про проведення державної реєстрації припинення товариства в результаті його

ліквідації [9, с. 383].

Якщо на момент ухвалення рішення про ліквідацію АТ не має зобов'язань перед кредиторами, його майно розподіляється між акціонерами у такій черговості:

у першу чергу задовольняються вимоги щодо відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншими ушкодженнями здоров'я або смертю, та вимоги кредиторів, забезпечені заставою;

у другу чергу - вимоги працівників, пов'язані з трудовими відносинами, вимоги автора про плату за використання результату його інтелектуальної, творчої діяльності;

у третю чергу - вимоги щодо податків, зборів (обов'язкових платежів);

у четверту чергу - всі інші вимоги кредиторів;

у п'яту чергу - виплати нарахованих, але не виплачених дивідендів за привілейованими акціями;

у шосту чергу - виплати за привілейованими акціями, які підлягають викупу відповідно до статті 68 цього Закону;

у сьому чергу - виплати ліквідаційної вартості привілейованих акцій;

у восьму чергу - виплати за простими акціями, які підлягають викупу відповідно до статті 68 цього Закону;

у дев'яту чергу - розподіл майна між акціонерами - власниками простих акцій товариства пропорційно до кількості належних їм акцій.

Вимоги кожної черги задовольняються після повного задоволення вимог кредиторів (акціонерів) попередньої черги. У разі розміщення товариством кількох класів привілейованих акцій черговість розподілу майна між акціонерами - власниками кожного класу привілейованих акцій визначається статутом товариства.

У разі недостатності майна товариства, що ліквідується, для розподілу між усіма кредиторами (акціонерами) відповідної черги майно розподіляється між ними пропорційно сумах вимог (кількості належних їм акцій) кожного кредитора (акціонера) цієї черги [2].

ВИСНОВКИ

Отже, дослідивши функціонування організму акціонерного товариства, можна стверджувати, що АТ беззаперечно є однією із найоптимальніших форм господарювання і найбільшими перевагами АТ над іншими формами є те, що таке товариство реалізовує мотивацію людини як до праці так і до ефективної та результативної роботи самого підприємства. Також акціонування має перспективу залучення максимальної кількості існуючих ресурсів, що в перспективі підвищить ефективність господарювання і безпосередньо стане однією з головних ланок становлення соціально орієнтованої ринкової економіки.

Варто зазначити, що у приватному акціонерному товаристві акції діляться між засновниками і товариство несе відповідальність лише майном самого АТ, що є явною перевагою такої форми товариств. Особи, які набули право власності на акції АТ, набувають статусу акціонерів АТ.

Також акціонери володіють переважним правом на придбання акцій цього товариства, що пропонуються їх власником до відчуження третій особі.

Загальні збори є вищим органом акціонерного товариства, які скликаються щорічне не пізніше 30 квітня наступного за звітним року. Загальні збори зазвичай вирішують такі питання: основні напрямки діяльності АТ; внесення змін до статуту товариства; прийняття рішення про анулювання викуплених акцій; прийняття рішення про зміну типу товариства; прийняття рішення про розміщення акцій; прийняття рішення про збільшення статутного капіталу товариства; прийняття рішення про зменшення статутного капіталу товариства та інші. Повноваження з вирішення питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів, не можуть бути передані іншим органам товариства.

Виконавчий орган АТ може бути колегіальним (правління, дирекція) або одноосібним (директор, генеральний директор). Виконавчий орган АТ підзвітний загальним зборам і наглядовій раді, організовує виконання їх рішень. Наглядова рада захищає права засновників, і в межах визначеної статутом компетенції, контролює та регулює діяльність виконавчого органу. Члени наглядової ради

обираються за принципом представництва у складі наглядової ради представників акціонерів або шляхом кумулятивного голосування. Засідання наглядової ради є повноважним, якщо у ньому беруть участь хоча б половина учасників.

Для здійснення перевірки фінансової діяльності ПрАТ загальними зборами обирається ревізор (ревізійна комісія).

АТ припиняється в результаті передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим підприємницьким товариствам - правонаступникам (шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації.

Добровільне припинення АТ здійснюється за рішенням загальних зборів у порядку, передбаченому Законом України «Про господарські товариства», з дотриманням вимог, встановлених Цивільним кодексом України та іншими актами законодавства, а у випадках, передбачених законом - за рішенням суду або відповідних органів влади.

Примусово АТ ліквідується на підставі рішень суду про визнання недійсними установчих документів АТ (невідповідність їх чинному законодавству). Якщо на момент ухвалення рішення про ліквідацію АТ не має зобов'язань перед кредиторами, його майно розподіляється між акціонерами в порядку черговості.

Щодо переваг та недоліків приватних та публічних акціонерних товариств сьогодні існує багато дискусій на тему публічності, то яку ж форму обрати, ПАТ чи ПрАТ? Можна багато говорити на цю тему, але головне, як на мене, щоб усі розуміли, що правила гри для всіх однакові, а публічність це завжди перспектива розвитку ринкової економіки шляхом залучення міжнародних інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Законодавство:

1. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 року, із наступними змінами та доповненнями станом на 03.02.2012 р. / Відомості Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 року, із наступними змінами та доповненнями станом на 12.07.2012/ Відомості Верховної Ради України (ВВР) // [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17>

3. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-ХІІ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>

Монографічна та спеціальна література:

4. Господарське право : підруч. / Д. В. Задихайло, В. М. Пашков, Р. П. Бойчук та ін.; за заг. ред. Д. В. Задихайла, В. М. Пашкова. - Х. : Право, 2012. - 696 с.

5. Господарське право України : навч. посіб. / С. В. Несинова, В. С. Воронко, Т. С. Чебикіна ; за заг. ред. С. В. Несиної. - К. : Центр учбової літератури, 2012. - 564 с.

6. Гуцалюк О. М. Забезпечення захисту акціонерного товариства від спроб недружнього злиття-поглинання / О. М. Гуцалюк // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Економіка. - 2015. - Вип. 15. - С. 149-158.

7. Іванова А. С. Особливості становлення та розвитку акціонерних товариств в Україні / А. С. Іванова, С.В. Ковтун, Н. Г. Пігуль // Мукачівський державний університет. - 2017. - Вип 10. - С. 256-261.

8. Кибенко Е.Р. Корпоративное право : учебное пособие. - Х. : фирма «Эспада». - 2008. - 248 с.

9. Корпоративне управління : підруч. / І. А. Ігнат'єва, О. І. Гарафонова - К. : «Центр учбової літератури», 2013. - 600 с.
10. Корпоративне управління: теорія та практика : підруч. / М. П. Мальська, Н. Л. Мандюк, Ю. С. Занько. - К. : Центр учбової літератури, 2012. - 360 с.
11. Костова Н. І. Правове регулювання статуту акціонерного товариства / Н. І. Костова // Часопис цивілістики . - 2013. - Вип. 15. - С. 76-80.
12. Підприємницьке право України / За ред. Шишки Р. Б. - Харків : Еспада, 2006. - 369 с.
13. Скворцова О. Ю. Практичні аспекти корпоративного правління АТ: Контрольний орган. Голова АТ. Наглядова рада / О. Ю. Скворцова // Юридична газета. - 26 квітня 2011. - № 17. - С. 20-24.
14. Скворцова О. Ю. Установчі документи акціонерного товариства / О. Ю. Скворцова // Юридичний журнал. - 2010. - № 2. - С. 41-44.
15. Цікало В. Умови здійснення та захисту права акціонера на обов'язковий викуп акцій товариством / В. Цікало // Підприємство, господарство і право. - 2017. - № 10. - С. 52-56.
16. Штерн Г. Ю. Корпоративне управління : навч. посібник. - Харків : ХНАМГ, 2009. - 278 с.
17. Щербина В. С. Господарське право : підруч. / В. С. Щербина. - 5-те вид., перероб. і допов. - К.: Юрінком Інтер, 2012. - 600 с.
18. Юрчишена Л. В. Акціонерні товариства: тенденції, проблеми функціонування та дивідендна політика / Л. В. Юрчишена, А. О. Бершадський // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - 2017. - Вип. 3(08). - С. 95-102.